

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: седима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

ЧОВЕК КАО ЗЛОЧИНАЦ

од

М. Н. Јовановића.

(НАСТАВАК)

Но и ова краниоскопска система има у основи својој погрешака и заблуда. Нема довољних доказа нити нам што даје права, да средњи мозак или други мождани мехур, како га Карус узима, сматрамо као центар несвесног осећања и наравља нашег, као што није правилно ни полни нагон натурати малом мозгу. Поједини родови животиња при истом и једнаком развиту овог органа показују ужасне разлике у развијености оног нагона свога. Но теорију Карусову обара пре свега то, што она подела мозга у три дела с придатим им психичким функцијама у истини ни мало не одговара трима костима лобање, челу, темену и потиљку, те се по типу и пространству ових не може ни закључивати на развитак и облик оних. Чеоно кост никако не скрива сав велики мозак, него овај тако исто захвата и извесне области двеју темених костију; ту је све само велики мозак, а не и средњи, који, у кољко велики расти, бива све мањи. Па ни потиљна кост не простире се само на мали мозак, него се дохвата и великога мозга. Не може се порећи да у мајмуна има инстингата, страсти, воље; својом дивљачношћу, лукавством и жустрином он у сваком погледу надмаша човека. Па ипак код њега мозак у потиљку заузима и релативно много мање места него код човека. Мали мозак у мачке и пса лежи са свим изван потиљне кости, па зар за то у ових животиња нема инстингата и страсти? Докази, које пружа упоредна анатомија, са свим су против ове краниоскопске системе. Карусова, као ни Галова, локализовања душевних подобности нису, дакле, могла задовољити ни анатоме ни психологе.

Увидевши да се по спољашњем облику лобање не дају правити закључци о психичким а још мање моралним особинама индивидуе, сазнало се како је врло мало или нимало физиолошког знања о мозгу и да је метода краниоскопског испитивања основана на поставкама и сувише смелим, да би до поволних резултата довела. За то је наука, после овога, деденијама остављала нерасправљано наше питање, и не поклањајући му више никакве пажње.

Истом у најновије време започета су опет научна испитивања, пошто је на место оних субјективних посматрања френологије и краниоскопије стала објективна метода мерења лобање, на место нагађања и претпостављања дошла мера и број — *краниометрија*. Из упоређивања и мерења лобања свих раса и народа ранијега и данашњега доба добивени су основни елементи за данашњу науку о лобањи или краниометрију, која је најпре искључиво сврха етнологије служила. Та егзактна метода мерења корисно је примењена и да се утврде физиолошки закони растења лобање, да се одреди одношај појединих јој делова. Ако су пак добро познати закони о лобањи нормалног и здравог човека и ако је у опште допуштено што од њих закључивати на садржину лобање, на мозак, ни мало нисмо далеко да те законе поредимо с одношајима на лобањи индивидуе које пате од какве урођене или задобивене мане. А само је један корак још учињен, кад се по истој методи

срачунава и лобања злочинаца, да би се испитало да ли на њима не превлађују какви нарочити одношаји и да ли ови имају какве узрочне везе с моралним кваром.

Проучавања ове врсте дошла су у најновије време с много страна, но ипак по највише и по најревносније чињена су у Италији. Настојавањем много помињаног туринскога психиатра *Дезара Ломброза* постала је школа, која с пуно смишљености прибира све што на злочинцима опази, да би решила покренуто питање. Неуморним испитиваоцем Ломброзом 1876. год. публиковано и ускоро за тим већ свуда знано дело »*Uomo delinquente*« *) беше сигнал, да се и ван Италије прионе томе послу, те на тај начин нови правац доби знатан број и присталица и противника својих.

Ломброзо износи своја и других италијанских посматралаца испитивања 121 лобање италијанских мушких злочинаца. Упоредивши тиме добивене податке с оним што су Мантегаца и други нашли на лобањама нормалних мушких лица, он нам, указујући да је минимални капацитет или најмања запремина лобање 1101—1200 к. см., износи, како с тим капацитетом лобање има злочинаца више него осталих, нормалних (незлочинаца и здравих) лица, као и с капацитетом од 1251—1300 к. см.; даље, како су у злочинаца капацитети од 1501—1550 к. см. ретки, као и капацитети од 1601—1650 к. см., и како међ тим злочиначким лобањама није никако ни нашао капацитет преко 1700 к. см. Дакле, у злочинаца превлађују ниже мере, а врло високе са свим су ретке. Капацитет лобање, по Ломброзу, различан је у злочинаца према врсти злочина. Минимални капацитет од 1101—1200 код убица је много ређи него код крадљиваца. Капацитет од 1451—1550 најчешћи је код крадљиваца; на против, велике цифре капацитета од 1551—1700 три пут су чешће код убица него код крадљиваца. Капацитет од 1451 до 1550 најчешћи је, међу злочинцима, у крадљиваца, а код убица превлађује капацитет 1351—1400 и 1451—1500; са капацитетом 1551—1600 мање је крадљиваца него нормалних лица, па мање него и убица. И средњи или просечни капацитет у злочинаца стоји ниже него у нормалних лица: у првих је 1455 а у других 1550; специјално у убица је већи (1457) него у крадљиваца (1449). »Из овог поређења излази са свим јасно«, вели Ломброзо, да је капацитет лобањин мањи код злочинаца у опште и да је то на лобањама самих крадљиваца јасније него кад су ту и лобање убица.« Капацитет лобање с минималним границама много је чешћи и у женских злочинаца него у жена нормалних, у сразмери као 41:29. У редовима капацитета већих цифара, на име 1251—1400 к. см., та је разлика нешто мања. А у капацитетима са свим високих цифара сразмера женских злочинаца према нормалном женскињу стоји као 11:29. И тако средњи или просечни капацитет лобањин у женских злочинаца, 1322 к. см., нешто је већи него у нормалних, у којих он по Мантегаци износи 1316 к. см.

Ломброзо пореди капацитете које је сам измерио и срачунао на лобањама злочинаца с капацитетима лобања у лудака и епилептичара. Резултат тога је ова таблица:

*) L' Uomo delinquente in rapporto all' antropologia, giurisprudenza ad alle discipline carcerarie. Terza edizione, 1884. Злочинац у погледу антрополошком, јуристичком и медицинском. Треће издање 1884, у немачком преводу Д-р Н. О. Франкла, Хамбург, 1887.

КАПАЦИТЕТ ЛОБАЊЕ У КУБ. САНТИМ.	УБИЦЕ (53) %	КРАДЉИ- ВАЦА (36) %	ЗАРАВИ %	ЛУДАК (475) %	ЕПИЛЕПТИ- ЧАРА %
1101—1150	0	2,9	0	0	0,5
1151—1200	0	11,7	0,9	1	0
1201—1250	0	0	1,7	3	0
1251—1300	11,3	2,9	4,3	3	2,0
1301—1350	9,4	11,7	6,9	10	1,0
1351—1400	16,9	11,7	12,9	8	7,2
1401—1450	11,3	11,7	12,9	22	8,8
1451—1500	15,0	17,6	15,5	12	14,4
1501—1550	5,4	17,6	14,6	12	20,1
1551—1600	11,3	8,6	11,2	11	16,1
1601—1650	13,2	0	9,5	10	11,3
1651—1700	5,4	2,9	5,2	2	11,9
1701—1750	—	—	3,4	4	3,62
1751—1800	—	—	0,9	1	1,52
1801—2000	—	—	—	1	2,59

У крадљиваца минимални капацитет лобање имамо, дакле, за четрнаест пута чешћи него у здравих, а максимални су чешћи у убица. Капацитети до 1500 к. см. ређи су у лудака него у злочинаца, они пак од 1500—1600 к. см. по себи су нешто чешћи, а са свим велики капацитети од 1700 к. см. па на више чешћи су шта више него у здравих. »У опште, дакле, запремина лобање у злочинаца, на име у крадљиваца, мања је од запремине лобања лудих и здравих, а средње и највеће запремине у злочинаца бројно су ближе лудима него здравима.« Ако се међ злочинцима нађе каква врло велика запремина лобање, а не би био случај хидроцефала (водене болести мозга), онда тај случај говори за већу интелигенцију тога злочинца од оне која у средњој мери припада његовој раси, какви су препреде и познате харамбаше и интелигентне убице.

Простор нам, наравно, не допушта, да овде излажемо и све остале податке, до којих се овим путем дошло. Саопштењем мерџ лобањине запремине у злочинаца и њиховим поређењем са запремином лобања осталих лица хтели смо само да укажемо како се ради и којим се путем иде, те да заинтересује и у нас оне, којих се ово треба да тиче. Напоменућемо само толико, да се на овај начин у злочинаца разних врста, умоболних, епилептичара и нормалних лица мери и пореди још обим лобањин, индексе њен или размера у којој стоје пречници њени један према другом, тежина доње вилице, запремина очне дупље, угао лица и т. д.

Напомињемо и то, да су још многобројнија мерења живих злочинаца, осуђеника, позната под именом *кефалометрија*. Италија опет даје највише података и ту, прибраних не само од лекара него и од правника. Ломброзо их је на прегледан начин изнео и обрадио. У њима нам је изражена криминално-антрополошка школа италијанска. Ма да израчунавање унутрашњег простора лобање тих злочинаца по пречницима, луку и обиму не даје тачну слику праве кубичне садржине лобањине дупље, ипак њихово поређење с мерама других, нормалних живих лица мора бити од велике користи. Остављајући за сада све те податке, врло интересне по свакога ко је проучавања жељан, хоћемо да приступимо разматрању, да ли су на лобањи односно глави злочинчевој запажени какви специфични му знаци, којима би се лобања злочинца разликовати дала од лобање онога који није злочинац; да ли су ти знаци или белеге постали из индивидуалне организације; да ли који од тих знакова посебиче или сви скупа имају каква значаја по душевни и нарочито по морални живот; најзад, да ли нема извесних знакова, који се, као што неки тврде, једино или поглавито са свом сигурношћу појављују на извесним злочинцима?

Знаци, који се ту имају узети у обзир, јесу они, који се односе на величину целе лобање, општу форму и конфигурацију њену или појединих јој делова, као и они, који би били изван типа нормалнога кроја лобање.

И пошто је, за тим, наш аутор претресао све што се износи као карактеристично на организацији злочинца, исказује нам своје уверење: да на лобањи злочинчевој нема у формацији њезиној ничег специфичног што би давало права да је сматрамо као ван типа других људи. Наравно да на злочинчевој лобањи има тешких, појединих или комбинованих ненормалности, али таквих аномалија има у великом броју и на

људима који правилно мисле и раде и по њима, изузев са свим патолошке облике, не можемо никако судити о интелектуалним, а још мање о моралним манама лица с таким деформитетима.

Аномалије, које су најчешће на лобањама злочинаца, махом су патолошке природе, од чести урођене, још већом чести задобивене поремећењем храњења; злочинцу никако нису специфичне, него их има и иначе, у других људи. Патолошка лобања, као ни само абнормална лобања, не може бити одлика злочиначке природе, јер процес болести ни по времену ни по узроку не стоји ни у каквој вези с даром ума злочинчево. Други део ових аномалија, које Ломброзо узима за атавистичко обележје, придајући им особиту важност, само је једна ретка појава на лобањи злочинчевој, више интересна као куриозност него као пресудна критерија за њезина својства. Осем тога ми држимо да свеколико градиво, на које се ослања за доказ специфичне организације злочиначке лобање, није довољно да би се из њега могли изводити позитивни резултати. Још далеко, далеко већи треба број посматраних објеката једне исте расе. И истом кад би се показало, да тих код злочинаца у кроју лобање нађених ненормалности не би било нигде иначе, дакле ни у кога незлочинца, истом тада могло би се говорити о некој особености. Да бисмо у бројном поређењу могли правилно судити, морали бисмо најпре имати најтачније и у свима добима човекова живота испитан крој лобање у тих осталих људи. Нека се помисли само каква је бројна сразмера између злочинаца и осталога људства, па ће се одмах морати признати да већ због тога крој лобање тога људства мора бити познат боље и у далеко већем броју, пре него што се хоће да чине поређења на бројној основи. На послетку, данас није тешко баш уверити се, да, ако и има многих деформитета на главама злочинаца, многе од тих аномалија јављају се и онде, где никако нема такве моралне покварености, као што опет не ретко тешки у поврате западали злочинци показују без мана, хармоничан крој главе. Степен моралности и деформитет лобање не стоје апсолутно ни у каквој вези и за то је за чудо откуд тежња у тако великих посматрача и сада, да се за различне злочине смишљају особити знаци на лобањи. (Свршиће се).

ДУШЕВНЕ ОСОБИНЕ У ЗЛОЧИНАЦА

По Dr. Havelock Ellis-у и др.

ЧИТАНО У „ПРАВНИЧКОМ ДРУШТВУ“ НА ВЕЛИКОЈ ШКОЛИ

(НАСТАВАК)

И код нас има забележено сличних примера. Један отац доводи свог сина у београдску полицију с оваквом изјавом: »Ево вам мога сина,« вели плачући један отац у полицији. »Чините с њим шта знате. Бог вам, а душа вам... Криво сам своју несрећу — али не помаже. Затварао и мучио, па ништа. Остављао сам му у осами нож да се закоље. Остављао револвер да се убије. Грехота је, али нека се, рекох себи, прекарати брука... Али он несрећник отворно прозор, договорио се с кесарошем, спустио му на узици нож и револвер и — продао. Везивао га за шљиву и остављао га целу ноћ на зими, па опет ништа. Он све гори и гори. Јутрос налетео на ме да ме убије... ја бих рекао да је несрећник болестан... бесан ли... шта ли...*)

Сасвим инстинктивни, нехотични импулси налазе се код нижих раса. Тако се јавља нпр. о урођеницима енглеске Нове Гвинеје: »Они су затуцани лопови, али не осећају ни трага од кајања ако би се њиво дело открило. Често сами признају да их тера нека неодољива сила, да пруже руку за неким предметом, који им се допада, али није њихов.«

5. Душевни цокреги. Могло би изгледати као чудновата противуречност свему ономе што смо до сада казали о моралној неосетљивости злочинчевој, о његовом непокајању, свирепости, ако би сад додали да он често није без срца; па ипак то је истина. Међутим свака углађеност, коју злочинац постигне у душевном животу, иде у сентименталност. У њиним литерарним производима цинизам и сентименталност иду руку под руку; исти је случај при њиној неприродној љубави, као

*) Кобни бројеви, стр. 51.

што то излази из карактера тетовирања. Два интересантна примера о душевним покретима код злочинаца приметно је *Lindau*. Неки немачки злочинац (можда је значајно што је то баш Немац) убио је своју љубавницу на свиреп начин, па се после свршенога дела још једном врати, те пусти њену канарину из кавеза, да је не би изложио опасности да липше од глади. Други један, пошто је убио неку жену, хранио је њену расплакану децу. Истога дана када је *Lacenaire* извршио једно убиство, ставио је свој живот на коцку само да мачку спасе. *Eugène Aram* била је врло нежна према животињама. *Wainwright* је био велики пријатељ мачака, и у својим последњим данима једини друг била му је мачка, коју је врло волео. Главна *Wainwright*-ова карактеристика беше његова сентименталност. У тамници сам себе звахе: „душа, која живи од љубави и њених младица: уметности, музике, божанственог певања и философије.“

Сви осуђеници имају своје нарочите љубимце међу цвећем, птицама и другим животињама, што је последица њине одвојености, и не стоји ни у каквој вези с психологијом злочинца. Нико није боље од *Достојевског* (у својим успоменама из мртвога дома) описао улогу, коју животиње играју у животу осуђеника. Као такве он спомиње козу, коња, псето и орла. Ко је читао историју овога орла, сигурно је никад више неће заборавити: „Орао се не даде припитомити; неутешан и усамљен стајао он ту, не хотећи ништа јести. На послетку његово мирно очајање изава сажаљење код осуђеника, те закључише да га пусте. Једнога хладног јесењег дана по подне изнеше га на бедем, и дуго гледаху замишљени за њим, како се, ослобођен, изнад степе диже у висину.“

Породично осећање није баш ретко код злочинаца, а познаго је, да је исто често бивало и мотив за злочин. Врло је мало злочинаца, који се не би узбудили при помену њихове мајке. Инспектор *Burnes* у Њујорку вели: „Не сме се заборавити, да скоро сви велики злочинци воде двогуби живот. Може изгледати чудновато, али је цела истина, да је по неки бесавесни нитков, који је обио какву касу или фалсификовао потпис, примеран муж и отац. У врло многим случајевима жена помаже своме мужу при његовим злочиначким радњама, па тако и деца често при томе помажу; али тако исто догађа се, да човек све, што опомиње на његов злочиначки живот, држи далеко од свога кућног огњишта. Тако нпр. *Georges Engles*, фалсификатор; његова породица живљаше сасвим мирно, поштено, креташе се по најбољем друштву и беше врло омиљена. *Georg Leonidas Leslie*, alias *Howard*, који је у близини *Бонкерса* нађен мртав — биће сигурно да га је његова лоповска дружина убила — био је човек отмене спољашности, доброга укуса и углађених манира. *Billy Porter* и *Johanny Irving* не беху баш тако елегантно одевени, али су правили утисак занатлија. Последњи је и поред свег свог неваљалства потпомагао обилно своју мајку и сестре. „*Johanny Грк*,“ дао је обе своје мале кћери у неки манастир код *Гранаде*, да се васпитају потпуно као даме, и оне нису ни слутиле о послу свога оца.“

Инспектор *Burnes* помиње и неког чувеног америкашког злочинца и фалсификатора, који је од своје дружине назван само због своје велике дарожљивости „кнез лопова.“ Позната је ствар, да је он био стални помагач својих другова и њихових породица, чим су пали у тежак положај.

Злочинац није сасвим непријемљив за симпатичне осећаје. *Достојевски* прича како су осуђеници волели неког гувернера, који је био благ и пријатан, и с њима поступао као са себи равнима... „Они га нису само волели, већ и обожавали. Никад, у колико се опомињем, нису се према њему понашали неуљудно и неповерљиво, на против. Кад какав осуђеник спази гувернера, то се његово лице разведри и задовољно смешећи се, с капом у руци чекаше, док се овај приближаваше. Кнез *Кратиоткин* цитира и потврђује опаске др. *Campbell*-ове, једног искусног талијанског лекара: „При благом поступању,“ вели *Campbell*, „при толикој нежности, као да се то тицаше нежних дама — владаше у казамату највећи ред.“ Даље га је изненадила једна значајна црта у карактеру осуђеника, црта, која се и код најокорелијих злочинаца налази: „мислим на велику брижљивост коју указују болесницима; најокорелији злочинац не чини изузетке од тога.“

Један од београдских кесароша кад је чуо тужно нарицања неке мајке за својим јединцем рекао је своме другу:

„Хајдемо; волим чути и звуку жандармског тесака, него овакву тужну заповку.“¹⁾

У развићу таквих душевних покрета лежи полазна тачка за морализирање злочинца. Какво уништено богатство лежи у оном младом лопову што га *Ломброзо* спомиње, који, пре него што је вешањем свршио са својим животом, намешта своје ципеле између два сламна крста на крају постеље, као да би хтео рећи: „ја одлазим, молите се Богу за мене.“ „Кад се на то мисли,“ вели *Ломброзо* „то ће некоме изгледати као патетична песма.“

6. *Религиозно осећање*. У свима земљама вера и сујеверје стоје у тесној вези с злочиним. Разбојници и лопови из *Сансиа*, у висиви централне *Индије*, пре него што се крену на пљачку покропе земљу ма каквом течношћу, да би добили наклоност божанства *Дев*. „Кад ко где год кине, или се иначе покаже зла коб, предузеће се одлаже. Дрека каквога шакала или магарца испуњава их радосном надом, али ако сретну какав погреб, или наиђу узгред на змију, онда се враћају натраг. Многе сујеверне представе везују се и с употребом зејтина. Никаква лађа не сме додирнути обалу, док се зубља попрскана зејтином не угаси на копну. И од почетка, па док се злочин не изведе, не смеју окусити воде.“ Међу лоповима владало је дуго времена, а делимично и данас постоји веровање, да је мртвачка рука за лопова врло корисна, јер кад се светлост мете у њу, онда постаје неприметљива. Ово веровање постоји у *Енглеској*, *Француској*, *Немачкој* и *Италији*; свећом, направљеном од масти људске лешине, постиже се исти резултат. У *Енглеској* лопови увек носе уза се у џепу мало парче угља, „каменчиће среће,“ претеће или зарђале клинче из потковице, од којих се чак и у затвору тешко растају. Код једног београдског кесароша нађена је оваква цедуљица: „*Драгутине*, ово што ти дајем метнућеш под леву мишицу и десну ногу; то дође у накрет у ципеле под табане; па кад дођеш у суд, а ти прво кажи: кад овај мртвац проговорио, онда они у суду проговорили. То кажи у себи...“²⁾ При стрељању неког злочинца на *Кајабурми* били су ради штедње узета два робијаша да ископају раке, па кад су злочинца убили, онда један од она два робијаша стрчи у раку и почне скидати са ногу злочинчевих оне подметаче, на којима се држе букагије. Тргоше га одатле. После дугог наваљивања признао је, за што би му то требало: „слушао сам, вели, да онај, који има подметаче скинуте с ногу убијенога, може њима отворити сваку браву.“³⁾

Од 200 талијанских убица *Фери* није нашао ни једног без вере. „Руски сељак може бити и разбојник или убијца,“ вели *Kennan*, „али неће никада пропустити а да се не прекрсти и прочита своје оче наш. *Г. Миленковић* вели за наше разбојнике: „Има разбојника, који не верују ни у што, али их има, који се при сваком свом послу крсте, моле се Богу, држе се вере, па и посте. Више пута, када полазе на злочиначки посао, реку и помоз' Боже...“⁴⁾ Неки лопов *Рајевац* није се слагао са својим друговима да копају мртваце и краду накит. „То је тешко, а и грехота је. Зар је мало живих на земљи, што да траже и мртве под земљом.“⁵⁾ И *Достојевски* говори о верском жару, с којим осуђеници даваху у цркву тамњан и паљаху свеће. Сви они, који на неправедан начин зарађују свој хлеб, верују у *Божју* помоћ. Од свију европских вароши *Неапуљ* има сразмерно највише злочинаца; овде долазе 16 убица на 100.000 становника, док у осталој *Италији* само 8, а у *Ирској* (где односи у криминалном погледу најповољније стоје) само од прилике 5 на 100.000. При томе је *Неапуљ* најрелигиознија варош у *Европи*. „Ниједна друга варош,“ вели *Герофало*, „не може се похвалити тако многобројним литијама; нигде на другом месту не врше се с толиком вољом сви црквени прописи. Али, на жалост, овде важи оно што је рекао за *Талијане* један славни историк (*Sismondi*): „Убица, чије су руке још црвене од скоро проливане крви, пости с највећом ревношћу, и при томе можда смишља какав нов злочин. Проститутка меће слику *Богородичину* поред свога кревета и моли јој се. *Кривоклетни* свештеник никад се неће толико заборавити, те да не попије

¹⁾ *Деца робијаша*, стр. 37.

²⁾ *Кесароши*, стр. 38.

³⁾ *Кесароши*, стр. 53.

⁴⁾ *Тасин Дневник*, св. V, стр. 103.

⁵⁾ *Деца Робијаша*, стр. 73.

чашу воде пре службе.“ „Ове Сисмондијеве речи“, додаје Гарофало, „и данас су исто тако истините, као што су и онда биле.“ Од 500 злочинаца које је *Marro* испитивао, 46% посећивали су уредно цркву; 25% ишли су по кадкад у цркву. Код злочинаца против наравствености број црквених посетилаца износи 61%. *Marro* је познавао неког шездесето-годишњег човека, који сеђаше у казамату због извршеног силовања на једној осмогодишњој девојчици, и који при безбожничком говору својих другова постајаше чисто љутит. „Ја не радим тако као ви,“ говораше им, „ја се уредно молим Богу јутром и у вече.“ „Међу женама,“ рекао је *Жоли-у* директор св. Лазара, „преступнице против наравствености испуњене су сујеверним представама; крадљивице врло ретко, њино је мишљење управљено више на практичност.

Не сме се веровати да је ова религиозност злочинаца лицемерна и неискрена. По мишљењу необразованог провиђење се лако склања на то, да индивиду-у уз њену припомоћ ништи; ово последње немачки разбојници, по *Кастеровом* извештају, мисле тиме постићи, што своје експерименте остављају на лицу места, док злочинац с већом интелигенцијом чита молитве у истом циљу. Нека жена, која је била намерна да отрује свога мужа, писаше своме саучеснику: „Од јуче му није добро, мислим да Бог почиње своје дело. Ах, кад би Бог имао према нама сажалења, како бих га за то благосиљала! Ако се потужи (на име о последицама отрова), тада ћу из дубине душе захвалити Богу.“ А одговор на то гласио је: „Ја ћу молити Бога да нам помогне.“ Она опет одговараше: „Јуче је био болестан, а ја већ мишљах да Бог почиње своје дело; толико сам плакала, да је сасвим немогуће, да Бог неће имати сажалења према мојим толиким сузама.“

Ломброзо је нашао међу 2480 теовираних злочинаца 248 с религиозним симолом. И злочиначки језик даје сведочанство да верују у Бога, у бесмртност душе, у цркву и егзистенцију душе. Кад је нека жена, која је једно мало дете удавила и распарчала, само да би његовим сродницима наудила, чула своју смртну пресуду, окрете се својим браниоцима с речима: „Смрт није ништа! Она је спасење душе; то је све. Кад је она спасена, онда је све друго споредно.“

(Наставиће се).

ПОЛИЦИЈСКИ РЕЧНИК.

Општински послови.

О примени § 471 тач. 4 а, грађ. поступка.

Са више страна од општинских писара, добили смо молбе, да им од стране наше редакције дамо упута и објашњења за рад, при примени § 471 тач. 4 а, грађанског поступка. По нашој дужности ми се радо одазивамо овој молби.

§ 471 тач. 4 а, грађ. поступка, пре измене од 14 јула 1898 године гласио је:

За извршене пресуде не могу се узети у пошис:

„Земљоделцу један плуг, једна кола, два вола или теглећа коња, мотика, секира, будак, коса и толико хране колико је за њега, породицу и стоку потребно до нове хране. Поред тога на сваку пореску главу, била она од данка ослобођена, или не, ако јој је само главно занимање земљоделство, живела она у селу или вароши, пет дана земље, рачунећи дан на 1600 кв. хвати, била земља чиста, под гором, воћем или виноградом, заједно са необратим њеним плодом. Исто тако и кућа са зградама и плацем од једног дана орања.“

„Имање овде побројано не може ни сам земљоделац продати или ма којим начином отуђити“

По изменама од 14 јула 1898 год. овај § 471 са тач 4 а., гласи:

„Земљоделцу један плуг, једна кола, два вола или два бивола, или два теглећа коња, кобила са ждребетом до годину дана, крава или биволица са телетом односно биволчетом до године дана, десет оваца, пет свиња, пет коза, мотика, секира, будак, коса и толико хране, колико је за њега, породицу и стоку потребно до нове хране. Поред тога на сваку пореску

главу била она ослобођена од данка или не, ако јој је главно занимање земљоделство, живела на селу или вароши пет дана земље рачунећи дан на 1600 кв. хвати итд.

По ако би се што од овог имања продало земљоделцу за наплату пореза, арпеза и других пошт. трошкова, као и кривичних осуда, па би по измирењу сума, за које је у овим случајевима продаја извршена, нека сума преостала, онда се тај преостатак не може употребити за измирење других поверилаца, него ће се предати земљоделцу, чије је имање преостало и то тек онда, кад власти донесе доказе, да је за тај новац купио друго какво имање.

Суме преостатка испод 20 динара предају се дужнику.“

НВ. Подвучени редови су измене и допуне.

На основу ових измена потекло је питање од стране општинских писара, да ли се ново благодјејање распростире и на извршење оних пресуда и оних обавеза, које су старије од ових измена и допуна законских.

Ми овде одмах одговарамо следеће: При извршењу свију пресуда, које нису биле извршене до ступања закона овога у живот, има се поступити према овим изменама и допунама са обзиром на сва нова благодјејања њима добивена. Дакле за извршење пресуде не може се земљоделцу узети у попис и продати све оно што му је најновији закон огарантовао. Тако исто стоји и са раније датим обавезама, пре ових измена и допуна од 14 јула 1898 год.

А да је овако, и да је законодавац овако хтео, види се из самог тога, што у овим изменама и допунама нема никаква ограничења, које је код овога законског прописа раније стајало и које је у 5 и 6 ставу под § 471 тач. 4 а., јасно обележено.

Дакле кад нема ограничења, онда благодјејање дато законом, остаје онако, како је у закону изложено, и према томе не може бити ни речи о искључењу овога новог благодјејања, сем у оних случајевима, које је законодавац у другом ставу нових измена и допуна предвидео и означио.

Даље добили смо и ово питање:

„По § 476 грађ. пост. опредељено је да се свака продаја ствари до 1000 динара оглашује у месту продаје и у окружној вароши. Пита се да ли ће и општ. власти, ако имају пресуду извршити продајом морати огласити продају саопштити у окружној вароши.“

Овај пропис законски прецизиран је.

Но ми овде ипак додајемо ово своје мишљење:

По § 6 грађ. пост. јасно је опредељен круг надлежности општ. судова.

Извршење њихових пресуда своди се на главну вредност од 200 динара.

Махом за извршење ових пресуда, општински судови, узимају у попис покретност дужника. Када ова није довољна за измирење поверилаца, онда се узима у попис и непокретност, но то већ не врши власт општинска, јер зато није надлежна, но се обраћа среској полицијској власти, која и врши продају, па следствено по својој дужности и наредбама законским исту и објављује. Дакле продаја непокретности и за извршење општ. пресуда била је законом објављена. Продаја покретности врши се у месту и како су то багателне ствари, онда би падало на велики терет и повериоца и дужника, да се још и са таксама за објаву терете, и ми смо мишљења да би то било веом излишно а и штетно, а нарочито још када се узме у обзир и пропис § 473 грађ. поступка који у свом 2 ставу гласи:

„Скупоцене пак ствари, ако у месту где се налазе, неби за њих било кушца, власт ће ако захте поверитељ или дужник, трошком захтеваоца послати власти у друго место, где се бољом ценом продати могу.“

Дакле законодавац је у сваком случају, заштитио имовину дужника и интересе повериоца. Ако се види, да неби било купаца, за пописане ствари у месту и поверилац и дужник имају право захтевања за продају на јачој пијаци, а тиме је и намера законодавчева постигнута.

ИСТОРИЈА ИЗ СИБИРА

ИСТИНИТ ДОГАЂАЈ

Граф Лав Толстој

У вароши Владимиру живео је млади трговац Иван Аксенов; имао је једну кућу са два дућана. Био је млад и плав, а волео је весеље и песме. Понекад се и опијао, али чим се оженио, одрекао се свих напштака.

Било је лето, када се једног дана спремао на пут у Нижњи Новгород на вашир. Кад се опраштао с фамилијом преклињала га је супруга да остане бар до сутра. Он јој се смејао и запита је, шта се боји. »Ни сама не знам,« одговори она. »Снивала сам ноћас рђав сан. Видела сам те у сну; скинуо си капу, а коса ти је била са свим бела.«

Иван се насмеја на тај сан, и не хтеде тога ради да остане. Пољуби своју жену и седе у кола. Није се дуго возио сретне једног познатог трговца, те се повезоше заједно. У вече одседоше заједно у истој гостионици, напише заједно чај, а за тим одоше сваки у своју собу на спавање. Иван се пробуди око поноћи, и нађе за добро да путује даље; па пошто се потпуно довољно одморио, нареди да се прежу коњи. Исплати свој рачун и одвезе се даље.

Изајутра се задржи у једној друмској механи, да би се коњи нахранили. Он нареди да му се скува чај, па како је био добре воље, узео своју виолину и одсвира неколико песмица. У један пут се зачу топот једне тројке. Кола засталоше, а из њих изиђе један чиновник са два војника. Чиновник приђе њему и запита га ко је, од куда долази и куда иде. Аксенов му да обавештења и понуди га да попију заједно чај. Но овај продажи своја питања и хтеде да сазна, за што је он те ноћи тако брзо отишао из оне гостионице. Аксенов рече све и запита:

»А нашто то питање? Ја нисам никакав злочинац. Путујем својим трговачким послом, и нико нема права да ме тако што испитује.«

Чиновник прегледа пртљаг трговчев, који се веома уплаши, јер увиде, да се ради ту нешто озбиљно. У његовој путничкој торби нађе се крвав нож. Аксенов муцаше:

»Ја... ја не знам од куда то... ја... тај нож... то није моје,«
На то му рече чиновник: »Трговац, с ким сте прошле вечери провели, нађен је у јутру убијен у своме кревету. Даље нађен је нож у твојој торби. Најпосле, твоја се кривица да прочита с твога лица. Признај одмах, да си ти тог трговца убио и покрао.«

Узалуд се Аксенов мучио да докаже, да он о тој ствари ништа и не зна, и да су тих нађених осам хиљада рубаља његов новац. Он је муцао, био је са свим блед и дрхтао је од страха, као какав кривац. Везаше га и стрпаше у тројку.

Све му имање би конфисковано, а он би бачен у тамницу у оближњој вароши. У Владимиру су доставили за њега, и сва је варош потврдила Аксеновљевој невиности, и ако је он у својој младости волео вино и несму преко свега. За тим буде оптужен да је убио трговца из Ријацана и да је покрао суму од двадесет хиљада рубаља.

Жена Аксеновљева била је утучена. Деца су јој била још мала, а најмлађе још на сиса. С муком је пустише к њему. Кад га је видела у осуђеничким хаљинама, окованог и међу злочинцима, она паде у несвест. Требало је доста времена, док је дошла к себи. Она га са сузама у очима подсети на свој сан, јер је њему коса у затвору са свим побелила.

Нежно му гладећи косу запита га:

»Иване, драги Иване, реци својој жени истину... Јеси ли ти убио онога човека?«

»Дакле и ти — и ти верујеш!« узвикну он, метну руке на лице и горко зајеца. »То онда треба само Богу да се обратим, јер он зна за истину.«

Дан изрицања судске пресуде дође, и Аксенов би осуђен на доживотну робију с тешким радовима и пре тога на кнуту. Пресуда би извршена; он доби кнуту, и кад му ране зарастоше, послаше га с другим осуђеницима у Сибир.

Двадесет и шест година живео је он као осуђеник у Сибиру. Коса и брада су му били бели као снег, леђа му повијена и с муком је ишао. Стару је веселост сасвим изгубио, ретко је говорио, а често се тихо молио Богу. Чиновници су

га ценили због благог му карактера. Осуђеници су га звали »дедом« и »божјим човеком.« Од куће није добијао никаквих вести. Није знао да ли су му жена и деца живи.

Једног дана дође једна нова група осуђеника. Разуме се, да су новајлије много запиткиване, за што су осуђени. Међу њима је био и један висок старац од шесет година, с раздвољеном брадом. Он је тврдио, да је овога пута неправедно кажњен, и радо је додавао, да је другим својим недељима већ десет пута зарадио Сибир.

»А од куда долазиш?« упитаће неко.

»Из вароши Владимира. Имам тамо један дућан. Зовем се Макар Семеновић.«

На то диже главу Аксенов и запита:

»Речи ми, Семеновићу, ниси ли што чуо у Владимиру о Аксеновима, трговцима? Да ли су још живи?«

»Наравно. То су богати трговци, и њихов је отац због некаквог злочина послат у Сибир.«

Семеновић запита старога, за што је он овде.

»Бог ме је казнио за моје грехе,« одговори Аксенов.

Други испричаше новајлији историју »дедину,« који је пре двадесет и шест година оптужен за неко злочинство, које није учинио, и све друге околности. На то се Семеновић јако збуни, удари се рукама по коленима и узвикну:

»Чудо! Право чудо! О дедице, како си остарио!«

Када га запиташе, какво је то чудо, што он мисли, одговори он:

»Чудо је, да нас је судбина обојицу одвела у тамницу.«

Те речи пробудише у Аксенову сумњу, да има пред собом правога убицу онога трговца. И он га запита да не зна случајно, ко је учинио то убиство.

»Ко?« узвикну Семеновић. »Бесумње онај, у чијој је торби нађен крвав нож. Па ко би га други могао и метнути у торбу, кад је она била под твојом главом? Ти би га морао чути.«

Тако сазнаде Аксенов, да има заиста посла с убицом онога трговца. Нико му није казао, да је торба била употребљена као подглавље. Аксенов се диже и оде. Целе ноћи није могао да заспи.

У полу будном стању имао је снове и визије. Појави му се пред очима његова жена, онаква, какву је оставио, пре но што је хтео да иде у Нижњи Новгород; то је била она, то су биле њене црте, он је чуо њен глас и њен смеј. За тим виде децу, како се играју на њеним коленима; виде самога себе, младог и веселог, с виолином у руци. И најзад му изиђе пред очи сва његова несрећа; виде како му дају кнуту, човека с бичем, народ, своје ланце, и свих дугих двадесет и шест година изиђоше му пред очи.

»И свему је томе тај бедник крив!« мислио је он.

Неисказано га огорчење обузе. Реши се, да се освети, па ма га коштало живота. Залуд се молио Богу читаве сате, али се не мога умирити. Ноћи је проводио без сна, блудећи по мраку. Тако се деси, да испод једне постеле примети хумку земље. Он хтеде то да испита, али му препречи пут Семеновић. Осуђеник је ископао рупу у зиду, а земљу је крио у обућу, па је дању непрестано износио напоље.

»Чувај тајну, стари, па смо спасени. Ако пак прокажеш, ја ћу бити ишибан, да ми све крв потече, али ћу тебе убити.«

Страшно огорчење обузе Аксенова.

»Ја нећу да бежим,« рече он, »а не треба да ме убијаш, јер си ме већ одавно убио. Што се тога тиче, то ће ти Бог платити.«

Сутра дан би пронађена рупа у зиду. Осуђеници су питани, ко је учинилац, али га нико не хте показати. Аксенов је мислио: »Крв ће му липтети под кнутом... А ако није он убица као што ја мислим?... А хоће ли то моју несрећу што ублажити?...« И он не изда Семеновића.

Идуће ноћи, кад је већ хтео да заспи, примети, да се неко на коленима приближује њему. То је био Семеновић.

»Шта хоћеш још?« запита Аксенов. Шта то радиш ту?«

»Опросите, Иване, опроштење!«

»Опроштење — а за што?«

»Ја сам тај, који је убио онога трговца, и који је метнуо нож у твоју торбу. Хтео сам и тебе да убијем, али чух ларму, опростих се ножа и побегох кроз прозор... Опрости, Иване, за име Бога, опрости ми... Све ћу признати, и ти ћеш бити ослобођен, ти ћеш се вратити својој кући!«

„Лако је теби сада говорити,“ рече Аксенов. „Али ја трпим већ дуго овде. Куда бих могао сада ићи? Моја жена? Она је мртва. Моја деца? Она су ме заборавила. Немам више куће, и не знам куда бих.“

Макар је непрестано клечао и јецао:

„Опрости ми, Иване! Не бих ни под кнutom толико трпео, као испред твога погледа... Па кад још помислим, да си спрам мене имао милосрђа, да ме ниси хтео да издаш!... За име Бога, опрости мени беднику!“

Плакао је као дете. Аксенов рече:

„Бог ће ти опростити. Ја сам можда сто пута грешнији од тебе.“

Макар Семеновић призна своје злочинство, које је теретило Аксенова. Кад је дошла заповест, да се Аксенов пусти у слободу, он је лежао на самртничкој постељи. **Д. В.**

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угричић

17

Али у самом том тренутку догоди се у канцеларији нешто као гром и муња. Поручник, још сав потресен непоштовањем, зав закарен и очевидно желећи да одржи пограду амбицију, баца се свима својим муњама на бедну „сјајну даму,“ која га је, још од како је ушао, непрестано гледала са ужасно глумним осмејком.

— А ти, таква и таква и онаква, викну он на једаред из свег грла (дама у жалости беше већ отишла), — шта се то код тебе тамо прошле ноћи догодило? А? Опет брука, шкандал правиш, да читава улица чује. Опет туча и пијанчење. О апсани сањаш, је ли? Ама ја сам теби већ говорио... па зар те нисам већ десет пута опомињао, да ти једанаести пут нећу опростити! А ти опет, опет, ти... ти... како да те назовем?

Чак и артија испале из руку Раскољниковљевих, и он застрашено гледаше накинђурену даму, коју су тако без икакве церемоније мајсторисали; али у скоро разумеде у чему је ствар, и одмах му се цела та историја чак поче и веома допадати. Слушао је са задовољством, шта више са таквим уживањем, да му се прохтело прснути у смеј, па да се кикоће, кикоће, кикоће... Тако су му и сви живци поигравали.

— Иља Петровићу! отпоче деловођа брижно, али застаде да причека згодније време, јер разјарена поручника не беше могуће уздржати иначе осим за руке, што је знао из рођенога искуства.

А што се тиче прекрасне даме, она је с почетка задрхтала од муње и грома; али чудновато: што су поруге бивале многобројније и силније, то јој је изглед бивао све љубазнији, и у толико је чаробнијим постајао осмејак, упућен ужасном поручнику. Она се врпољила на месту и беспрестанка поклецивала, с нестрпљењем очекујући, да ће се најзад и њој допустити, да извије своју реч, па је и дочекала.

— Никаква ларма и тучњава не био код мене, г. капитен, забрбља она на једанпут, као кад се пасуљ просипа, са снажним немачким нагласком, премда и течно руски, — и никакав, никакав шкандал, а они су дошао пијан, и то ћу све испричати, г. капитен, а ја нисам крива... у мене је благородан дом, г. капитен, и благородни одношаји, г. капитен, и ја увек, увек сама нисам хтела никакав шкандал. А они су сасвим дошао пијан и за тим опет три бутеле наручио, а после један подигао ноге и почео ногом фортепијано играо, а то сасвим није лепо у благородни дом, и он је ганц фортепијано ломио и сасвим, сасвим ту нема никакав манир, па сам казао. А он узео бутелу и стао све нас одостраг бутелом лупао. И кад сам ту ја брзо вратар позвао и Карл дошао, он узео Карл и око му пребио, и Хенријети такође око пребио, а мени пет пута ударио по образу. А то тако не деликатно у благородни дом, г. капитен, и ја викала. А он отворио прозор према канал и почео кроз прозор као мала свиња да цичи; а то срамота. И како је могуће кроз прозор на улицу као мала свиња цичио? Фуј-фуј-фуј!... И Карл га је одостраг за фрак вукао од прозора и ту му је, то је истина, г. капитен, зајн рок исцепао. И онда он викао, да њему ман мус петнаест рубаља штрафе платио. И ја сам, г. капитен, њему пет рубаља зајн рок платио. А то

је неблагородан гост, г. капитен, и правио сваки шкандал! Ја, говорио је, будем о вама велику сатиру гедрукт, јер ја могу у свима новинама о вама све написао.

— То је онда један од списатеља?

— Да, г. капитен, и још какав је то неблагородни гост, г. капитен, кад он у пристожној кући...

— Но-но-но! Доста! Ја сам теби већ говорио, говорио; ама ја сам ти казао...

— Иља Петровићу! поново значајно проговори деловођа. Поручик га брзо погледа; пословођа лако климну главом.

— ...Него ево теби, многопоштована *Лавизо* Ивановна, моја последња опомена и то сада већ последњи пут, продужи поручник: — Ако се код тебе макар још једанпут само у твоје благородном дому деси неки шкандал, онда ћу ја просто тебе за јаку. Јеси ли чула?

— Дакле литератор, списатељ, па узео пет рубаља у „благородном дому“ за један крај од капута? Видиш, молим те, те списатеље! и он презирући баца поглед на Раскољникова. — Прекјуче у гостионици иста посла: наручао се, а платити не жели; „ја ћу вас, вели, за то описати у сатири.“ На пароброду опет други, прошле недеље, ружио поштовану породицу државнога саветника, жену и кћер, најгаднијим речима. А пре неки дан једнога опет избацили из посластичарнице. Ето какви су ти списатељи, литератори, ђаци, јавне лармације... Пфуј! — А ти одлази! Ја ћу сам код тебе завирити... али се онда држи! Јеси ли чула?

Луиза Ивановна стаде се с повећаном љубазношћу клањати на све стране и клањајући се доспе до врата; али у вратима удари одостраг на једног угледног официра, са ведрим свежим лицем и одличном, веома густом брадом. То је био главом Никодим Фомић, квартални надзорник. Луиза Ивановна похита да се поклони готово до земље и учестаним ситним корацима, поцупкујући, излети из канцеларије.

— Опет хука и бука, опет гром и муња, вихор, олуја! Љубазно се и пријатељски обрати Никодим Фомић Иљи Петровићу, — опет узбудили срце, опет узаврели! Још са стеница сам чуо.

— Да шта! проговори Иља Петровић с неком отменом небрежљивошћу и сасвим отегнуто, прелазећи са некаквим артијама другоме столу, равномерно мичући плећима са сваким кораком, куд корак онамо и раме; — ето, изволите видети: господин списатељ, хоћу рећи ђак. тј. бивши, новац не плаћа, менице надавао, из стана се не сели, непрестано стижу жалбе на њих, а изволели су се наћи увређени, што сам цигарету пред њима запалио! Сами се п-п-понашају гадно... ама ево, изволите их само погледати: ето их сад у своје најприамљивијему виду!

— Сиромаштво није порок, пријашко, ...али, ето тако! Познато је, као барут си, ниси могао увреде отрпети. Ви сте се сигурно у чему год нашли на њега увређени, па се ни сами нисте могли уздржати, настави Никодим Фомић, обративши се љубазно Раскољникову, — али нисте имали право: нај-благо-о-ор-р-роднији човек, ја вам кажем, али барут, барут! Успламтео, ускипео, сагорео — па ништа! И све прошло! А на крају крајева само једно злато од срца! Њега су и у пуку прозвали: „поручник барут...“

— И какав је то још био п-п-пук! узвикну Иља Петровић, сасвим задовољан, што су га тако пријатно заголицали, али још увек набуран.

Раскољников се на једанпут прохтело, да им свима каже штогод необично пријатно.

— Опростите, капетане, отпоче он сасвим одрешно, обраћајући се на једанпут Никодиму Фомићу, — представите се у моме положају... Ја ћу их, шта више, и за опрштење радо замолити, ако сам се с моје стране штогод огрешно. Сиромаш сам и болестан ђак, невољом утучен (баш је казао: „утучен“). Тј. некадашњи ђак, због тога, што сада не могу да се издржавам, али ја ћу добити новаца... Имам мајку и сестру у -ој губернији... Послаће ми и ја ћу... платити. Моја је газдарица добра жена, али се толико разљутила с тога, што сам изгубио кондиције и не плаћам ево већ четврти месец, да ми не даје чак ни јести... Ја не могу никако да разумем, каква је то меница! А сад тражи од мене по тој обавези, да јој платим, мислите само!...

— Ама то се нас не тиче... опет примети пословођа...

Допустите, допустите, ја се с вама потпуно слажем, али допустите и мени да објасним, прихвати опет Раскољников, не обраћајући се пословоди, него непрестано Никодиму Фомићу, али трудећи се свима силама, да се обрати у исто време и Или Петровићу, ма да се овај навлаш чинио, као да се зарио у артије и на њега с презрењем не обраћа пажње, — допустите и мени, да са своје стране објасним, да ја станујем код ње већ око три године, од самог доласка из провинције а пређе... пређе... у осталом зашто и да не признам, да сам још на самом почетку обећао оженити се њеном ћерком, обећао усмено, потпуно слободно... То је била девојка... у осталом, она ми се чак и допадала... ма да и нисам био заљубљен... једном речи, младост, тј. хоћу да кажем, да ми је газдарица тада отворила велики кредит а ја сам махом водио такав живот... био сам веома лакомислен...

— Од вас се не тражи баш такве интимности, господине, нити ми имамо за то времена, прекиде га брзо и победоносно Или Петровић, али га Раскољников ватрено задржа, ма да му на једанпут постаде веома тешко говорити.

— Али допустите, допустите ми, да, у неколико, све испричам... како је било у ствари и... с моје стране... премда је то и сувишно, у томе се слажем с вама, приповедати, — али пре годину дана је умрла та девојка од врућице, а ја сам остао у стану, као што сам и био, и газдарица ми је, чим се преселила у садашњи стан, рекла... а рекла ми је пријатељски... да она мени потпуно верује и тако... али, да ли бих јој хтео дати меницу на сто петнаест рубаља, то је било све, што је она срачунала, да сам јој дужан. Допустите сад: Она је нарочито казала, ако јој само издам ово писмено, да ће ме опет кредитирати колико год хоћу и да се никада, никад, са своје стране — то су биле њене рођене речи, — она неће користити овим писменом, док сам не платим... А гле сад, кад сам ја и лекције изгубио, и кад ништа немам, она даје за наплату... Па шта сад да кажем? (Наставиће се).

СЛИКЕ ИЗ ПРИТВОРЕНИЧКОГ ЖИВОТА

3. Хајдуци.

(СВРШЕТАК)

* * *

Није прошло ни пет минута, а ред је повраћен и притвореници похватани и позатварани. Приликом пуцања „у вис“, једно зрно окрзнуло је случајно притвореника Илију Вујановића, али му ништа није наудило. Све остало, захваљујући кундацима стражаревих пушака прошло је на миру. — — —

* * *

Истрагом, која је поводом овога вођена, утврђено је, да су творци ове побуне били: Илија Вујановић, Спасоје Пенадовић и овога брат Страхиња који беху под ислеђењем због хајдуковања. Они беху притвореници првост. београд. суда за округ подунавски, али их, као веома опасне, беху спровели у затворе управине, који у сваком погледу беху сигурнији од судских. Хајдук Спасоје нешто се споречкао с једним полиц. притвореником, из које се препирке, на крају крајева изродио бој. Помоћник апсанцијин покуша да их развади, али Спасојев брат скочи на њега, што опет изазва остале полиц. притворенике, за које је помоћник апсанцијин важио као неприкосновена личност, да нападну хајдуке. За тренут ока направи се читав лом... Хајдуци се јуначки бранише, а нарочито Спасоје, који, и ако беше окован најтежим оковом, прескакаше преко наших притвореника. Можда би он на крају крајева остао још и победилац, да му један коцкар не подметну згодно ногу, те га тиме заплете и свали на земљу. Као хијене кидисаше тада на њега сви полиц. притвореници и ко зна, како би се он провео, да му остали судски притвореници не прискочише у помоћ. Они, под предвођењем хајдука Вујановића, који у постави од капута имађаше сакривен један велики нож, — успеше, да за тили час савладају полиц. притворенике и помоћника апсанцијиног, па се онда упутише и на самог апсанцију, али им овај срећом беше благовремено измакао. Да ли су ови зверови имали још каквих планова, истрагом се није могло

утврдити, али, судећи по њиховој дрскости и корпоративном поласку из затвора у канцеларије управине, без сумње да јесу.

Илија

Да су стражари само за један минут доцније стигли, побуњеници би већ изишли из дворишта апсанског, али овако, спречили су их на самом изласку. Били су још толико паметни, па су се одмах повукли натраг, иначе би их жандарми побили, јер веома беху огорчени на хајдуке, а нарочито на Илију. То с тога, што се они увек с нама грдише и цсоваше, а нарочито пак за то, што је Илија неколико пута већ кидисавао на апсанцију, а једном приликом у мало га није удавио. То беше и узрок, што га је оно зрно „случајно“ окрзнуло. — — —

* * *

Илија Вујановић — Вујанић, који је дуго времена живео у Србији под лажним именом „Милаш Драгашевић“, јесте један од најопаснијих данашњих зликоваца, или још боље, он, по својој дрскости и злочину, долази одмах после свога имењака — чувеног Илије Гавриловића.

Не зна се тачно одакле је родом овај зликовац, али се мисли да је из Босне, и да је отуд амо пребегав, по што је претходно извршио масу злочина, који би га, нема сумње, одвели на вешала. Неко време, по преласку у Србију, живео је у окрузима: подринском, ваљевском и подунавском издајући се, према приликама, за шпекуланта или трговца, а најрадије за емигранта босанског. То је тако трајало неколико месеци, управ дотле, док су трајале и царе, што их је ушљачкао у Босни. Остав без истих, он се опет лати стара заната — хајдуковања.

Пун ранијег искуства, до крајности одважан и свиреп, овај зликовац пуне две године, задавао је страх и трепет Посавини, Колубари и Мачви. Јатаци његови беху махом најмућнији људи из тих крајева, и власт, поред свих својих напора, да га ухвати или убије не могаше му ништа учинити. Тек кад му је похватала и поапсила јатаке — долијао је и он. У времену, кад се десио догађај који причамо, он већ беше

Спасоје

Страхиња

под ислеђењем код првост. београд. суда за округ подунавски због више разбојништава, од којих су, само четири, могла бити потпуно доказана.

То су ова:

1. Разбојништво над Милојем Пантићем, земљоделцем из села Липовице, среза посавског, окр. подунавског, извршено ноћу између 10. и 11. јуна 1893. год. Том приликом Илија је

Милоју отео и однео: 100 динара у новцу, једну пушку и један револвер;

2. Разбојништво, које је исте ноћи извршено над Ранком Милошевићем, шумаром општине барајевске, истог среза и округа;

3. Разбојништво, извршено ноћу између 14. и 15. јуна 1893. год. над Димитријем Каранцем, трг. из Бељине. У овом разбојништву учествовали су још два друга Илијна, које он ни до данас није хтео проказати, а приликом истог, Димитрију је отето: 800 динара готовог новца, у разном еспау 133 дин., једна пушка и један револвер, и

4. Разбојништво, извршено над Павлом Живановићем, дуљанцијом из села Петковаче, ноћу између 23. и 24. фебруара 1894. год. Вредност истог износила је око 300 динара.

За ова четири разбојништва зликовац Илија осуђен је на 15 година робије у тешком окову, коју казну сада издржава у управи београдског казног завода. Његово понашање у заводу исто је онако као што је било и за време судске истраге. Нису ретки случајеви, да, због свађе с чуварима, одлежи сваког месеца по неколико дана у ћелији.

* * *

Спасоје и Страхиња браћа Ненадовићи, од којих први има 22 а други 20 год., осуђени су: први на 20 а други, као малолетан, на 5 год. робије због три опасне крађе и два разбојништва. Пре ове осуде Спасоје је био осуђен на 5 година робије због две опасне крађе, па је са осуде утекао и у бегству провео пуне две године. Ухваћен је 1894. г. у Београду, за време трка на Бањици.

Судећи по оној беспримерној дрскости и одважности, коју су ова несрећна браћа у неколико прилика, а нарочито у оној побуни притвореничкој, показала, изгледа, да ће они задати још много и много посла нашим властима, ако, по издржању осуде, божјом помоћу не пођу бољим путем.

А Илија?

Он још сад прети како ће, чим улучи згодну прилику да побегне, клати и убијати горе но Бркић, Војко и остали познати, његови, некадањи другови.

Желети је, да жељену прилику никад не улучи.

ПОТЕРА.

Јосиф Генчи и жена му Ана. Још крајем 1897 године, ми смо добили потерницу за овога Јосифа, који је у Берлину извршио два грозна убиства. Његову слику донели смо у „Полицајцу“ календару за 1898 годину на стр. 122. Али краљев. полицијска управа у Берлину, штампала је пре неки дан засебне велике плакате са овом сликом на свима језицима и послала свима европским државама, молећи да се злочинац потражи. И наше уредништво умољено је да за Србију репродукује ову слику и изда потерницу, што овим и чинимо.

Генчи је 23 августа 1897 год. у улици „Кенигрец“ убио Августу Шулиц, удовицу и њену дасторку Клару Шулиц. Оштрим и тешким оруђем размрскао им је главе, увио их у црну мушму, завезао, и у заковане сандуке закопао их у подрум њихове сопствене куће. На у свет побегао заједно са својом женом Аном.

Генчи има 47 година, 1.65 см. висок, косе проседе и коврчасте, коју фарба црно, чело ниско, обрве затворено-смеђе и проседе, нос широк, очи мале смеђе, усне мало напућене; има велике ожиљке од десне стране врата па све до иза средине ува; ожиљци су од опекотине и од шкрофула; па де-

сној плећи има младеж у величини грашка. Говори немачки, пољски, мађарски и румунски. Његова жена Ана има 50 година, висока је 1.62 см. дежмекаста, уског лица, зуба покварених, очију затворено-смеђих; гушаста израстао на десној страни врата.

За хватање њихово берлински суд одредио је 1000 динара награде. Зато ако би ко у нашој земљи пронашао ове бегунце, нека о томе одмах преко најближе власти извести Управу града Београда или уредништво „Полицијског Гласника.“

Никола Јовичић, звани „Вугарин“, родом из села Пепељевца — притвореник ваљев. првост. суда, 30 пр. мес. побегао је испред судског апсанције. Он има 24 год., средњег је раста, у лицу рапав, косе је плаве, у оделу је сукненом. Ваљевски првост. суд актом Бр. 19767, моли све полиц. власти, да Николу живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Он се може спровести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 16470.

Милосав Петровић родом из села Штипкова у Турској и **Вождар Шаптавић**, родом из села Радабуђе, ср. ариљског, решењем нач. ср. ариљског стављен је под кривичну истрагу и у притвор због крађе коња. Они обојица имају по 20 год., средњег су стаса, у лицу смеђи и пуни; по занимању су покућари. Наређује се тражење. Пронађене треба спровести поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 6745, или Управи гр. Београда на Бр. 16452.

Т Р А Ж И С Е.

Мијаила Стојана Митића из Манојловца ср. лесковачког, који има да се подвргне казни по пресуди лесковачког првостепеност. суда од 3 маја тг. Бр. 7754 за повреду тела, — тражи начелник ср. лесковачког актом од 1. ов. мес. Бр. 8817. Моле се полициске власти, да пронађеног Мијаила упуте ср. начелнику с позивом на горњу нумеру, или Управи града Београда на Бр. 16449.

КЊИЖЕВНОСТ

„Путовања кроз Србију“ тако се зове књига, коју је саставио Мих. М. Радивојевић, рачуноиспитач у пензији и наменио је: официрима, чиновницима свију струка, трговцима, председницима варошких и сеоских општ. судова, и у опште државним и приватним службеницима као и сваком путнику. Цена је књизи 2 динара.

О књизи овој и њеној важности за лица којима је намењена, рећи ћемо опширније у једном од идућих бројева.

РЕД ПРИМАЊА:

Г. Министар унутр. дела, прима понедеоником и петком од 11 пре до 1 с. по подне.

Управник града Београда прима сваког дана од 8—9 и од 11—12 сати пре и од 3—6 сати по подне.

Начелник министарства унутраш. дела прима сваког радног дана од 10—12 пре и од 4—6 по подне.

Инспектор министр. унутр. дела, прима од 10—12 пре и од 4—6 по подне сваког радног дана кад је у Београду.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

S. G. Беч. Примили смо послато и као што си видео употребљено је. Пошљи оне податке, које у писму помињеш, штампаћемо.

За фотографску радионицу „Полицијског Гласника“ потребан је шегрт. Он треба да је из Београда или да има овде фамилије где ће поживати; да није млађи од 15. година, и да поднесе уредништву уверу од два добра грађанина о своме владању.